

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 13 maja 2014 r.

PS-KNPS.431.5.1.2014.MW

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
ul. Sienkiewicza 6a
58-400 Kamienna Góra**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.) oraz Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 126, poz. 718) Zespół Kontrolny Wydziału Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu w składzie: Marta Waniszewska – przewodnicząca zespołu i Dorota Kamińska – członek zespołu, przeprowadził w dniu 23 stycznia 2014 r. kontrolę problemową w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kamiennej Górze.

Zakres tematyczny kontroli obejmował założenia organizacyjne jednostki kontrolowanej, przebieg i efekty oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, kwalifikacje kadry realizującej programy korekcyjno – edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie, współpracę podmiotu kontrolowanego z innymi instytucjami w zakresie realizacji oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, wydatkowanie środków finansowych na realizację oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Kontrolą objęto okres od 01.01.2013 r. do 31.12.2013 r.

Ustaleń kontroli dokonano na podstawie analizy materiałów merytorycznych oraz finansowych dotyczących realizowanego zadania oraz informacji i wyjaśnień złożonych przez Panią Celinę Róg – Dyrektora PCPR oraz Pana Mieczysława Potrzuskiego - realizatora programu korekcyjno – edukacyjnego.

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o zatwierdzony w dniu 20 grudnia 2013 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego plan kontroli na I półrocze 2014 r.

W okresie objętym kontrolą funkcję Kierownika jednostki pełniła Pani Celina Róg. Osobą odpowiedzialną za wykonywanie zadań w zakresie kontrolowanych zagadnień jest Dyrektor Centrum. Doreczony protokół z przedmiotowej kontroli zawierał ustalenia dokonane w oparciu o udostępnioną w toku kontroli dokumentację oraz złożone wyjaśnienia. Do protokołu nie wniesiono zastrzeżeń.

W zakresie działalności jednostki objętej kontrolą wydaje się ocenę: **pozytywną z nieprawidłowościami.**

Powiat kamiennogórski posiada opracowany w formie dokumentu program korekcyjno – edukacyjny. Uchwałą Nr V/33/2011 Rady Powiatu Kamiennogórskiego z dnia 22 lutego 2011 r. program ten został wprowadzony do realizacji, określono także, że jego realizatorem jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kamiennej Górze. Z informacji uzyskanych od Dyrektora Centrum wynika, iż w 2013 r. realizację programu zlecono firmie „CEDR – Centrum Edukacji Doradztwa i Rozwoju”. Całą kwotę dotacji wykorzystano na sfinansowanie zleconej usługi realizacji oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych. Z każdym uczestnikiem przeprowadzono rozmowę rekrutującą uzupełniając przy tym stosowny formularz.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie nie posiadało w swojej siedzibie dokumentów potwierdzających wymagane kwalifikacje osób, którym zlecono pracę ze sprawcami przemocy w rodzinie, jak również dokumentacji wytworzonej podczas realizacji programu, którą przechowywał realizator oddziaływań – udostępniając ją do wglądu. Uważa się za zasadne, aby w/w dokumenty znajdowały się w siedzibie Centrum, co gwarantuje prawidłową ochronę danych osobowych uczestników, a także pozwala sprawować nadzór nad poprawnością realizowanego zadania zleconego innemu podmiotowi.

Z analizy przedkontrolnej (analizy składanych sprawozdań oraz informacji udzielonej przez Dyrektora Centrum) wynika, iż w powiecie kamiennogórskim program korekcyjno – edukacyjny prowadzony jest wg metody z Duluth. Prowadzący zajęcia doprecyzował, iż program był oparty na metodzie z Duluth, jednakże został zmodyfikowany. Na podstawie dokonanych ustaleń stwierdzono jednak, że żadna z osób prowadzących zajęcia nie przeszła szkolenia w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie wg metody z Duluth, uprawniającego do stosowania tej metody. Powyższa sytuacja wzbudza uzasadnione wątpliwości odnośnie:

1. merytorycznej poprawności realizowanego programu - stosowanie określonej metody czy wręcz jej modyfikacja – bez uprzedniego przeszkolenia, daje zbyt duże ryzyko działania intuicyjnego;
2. wskazuje na niewystarczający nadzór ze strony PCPR nad realizacją zadania zleconego innemu podmiotowi. Wprawdzie na okoliczność utrzymywanego nadzoru nad realizacją programu korekcyjno – edukacyjnego PCPR przedłożyło jedną notatkę służbową z kontroli zajęć przez pracownika PCPR, jednakże lakoniczny zapis notatki nie tylko nie pozwala stwierdzić prawidłowej realizacji programu, lecz wprowadza zamieszanie co do liczby osób prowadzących spotkanie, co jest istotne z punktu widzenia wskazanej przez PCPR metody pracy.

Wątpliwości odnośnie jakości prowadzonych zajęć podtrzymuje również fakt, iż nie wszyscy prowadzący posiadali wymagane kwalifikacje. Ukończony przez Pana Potruskiego kierunek studiów magisterskich nie został wymieniony w § 9 *Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne*, a ukończone przez W/w szkolenia nie mają charakteru studiów podyplomowych w zakresie psychologii, pedagogiki czy resocjalizacji.

Przedłożony w trakcie czynności kontrolnych, opracowany w formie dokumentu, program korekcyjno – edukacyjny posiadał prawidłowo określone cele, zasady monitoringu i ewaluacji oraz grupę odbiorców. Nie posiadał określonego wymiaru godzinowego oddziaływań, natomiast w „warunkach uczestnictwa” zawarto elementy istotne dla zasad selekcji i naboru uczestników. Podczas kontroli przedłożono uszczegółowiony program korekcyjno – edukacyjny, opracowany przez realizatorów zadania, w którym określono czas trwania, harmonogram zajęć wraz z poruszaną tematyką. W opisywanym dokumencie program korekcyjno – edukacyjny nazywany jest terapią, mimo iż nie jest to zgodne z wytycznymi zawartymi w załączniku nr 2 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Negatywnie oceniono działania w zakresie rekrutacji do programu. Z udostępnionej podczas kontroli dokumentacji wynikało, iż działania zmierzające do naboru uczestników do programu rozpoczęto we wrześniu 2013 r. wysyłając pisma do: Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w Kamiennej Górze, Komendy Powiatowej Policji w Kamiennej Górze oraz do Zespołu Interdyscyplinarnego miasta Kamienna Góra. Już na tym etapie realizacji programu uwidoczniło się zbyt późne rozpoczęcie działań, a także pominięcie współpracy z Zespołami Interdyscyplinarnymi z pozostałych gmin oraz ograniczenie działań jedynie do gminy miejskiej Kamienna Góra. Ponadto ustalono, iż Zespół Interdyscyplinarny w Kamiennej Górze skierował do programu 6 osób (podając nazwiska i adresy zamieszkania), jednak żadna z nich nie wzięła udziału w programie. PCPR w Kamiennej Górze nie posiadał żadnej dokumentacji potwierdzającej próby nawiązania kontaktu

i motywowania do udziału w programie. Również do Zespołu Interdyscyplinarnego w Kamiennej Górze nie została przesłana żadna informacja zwrotna na temat przyczyn nie uczestniczenia wskazanych osób w programie. Brak komunikacji między instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie i wzajemnego poszanowania własnej pracy nie sprzyja dobrej współpracy, a analizowana powyżej sytuacja rzutuje także na mniejszą skuteczność systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie kamiennogórskim.

Ostatecznie do programu zrekrutowano sześć osób – wszystkie uzależnione od alkoholu, z czego dwie nie uczestniczyły w terapii odwykowej (jedna osoba nie godziła się na podjęcie terapii a druga przerwała uczestnictwo w terapii). Zgodnie z § 6 rozporządzenia, osoby stosujące przemoc w rodzinie, u których rozpoznano uzależnienie m.in. od alkoholu, kieruje się w pierwszej kolejności na terapię uzależnienia. Program korekcyjno – edukacyjny może stanowić dla tej grupy odbiorców jedynie uzupełnienie podstawowej terapii uzależnienia (§ 5 rozporządzenia). Jeden z uczestników w formularzu wypełnianym podczas rekrutacji zaznaczył iż leczy się psychiatrycznie, co zgodnie z założeniami przyjętego programu powinno dyskwalifikować osobę z udziału w programie.

Kolejnym etapem programu były spotkania indywidualne z uczestnikami, zrealizowane w ciągu dwóch dni w łącznym wymiarze 16 godzin. Spotkania udokumentowane zostały formularzami „Lista obecności uczestnika programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie”. Mimo tego, iż spotkania miały charakter indywidualny, stworzona została „grupowa lista obecności”, na której złożyli kolejno podpisy wszyscy uczestnicy. Na podstawie tych dokumentów nie jest możliwe potwierdzenie, że spotkania indywidualne odbyły się (lista obecności wskazuje raczej, iż były to zajęcia grupowe), nie jest możliwe również stwierdzenie kto prowadził rozmowy indywidualne, ani w jakim wymiarze godzinowym skorzystali z nich poszczególni uczestnicy.

Zajęcia grupowe odbywały się codziennie przez okres 12 dni (od 21.09.2013 r. do 04.10.2013 r. - bez niedziel), z czego dziewięć spotkań pięciogodzinnych, dwa spotkania trwały po 6 godzin i 20 minut, a jedno – dwie godziny i dwadzieścia minut. Powyższe jest niezgodne z programem przedstawionym przez firmę CEDR, w którym zobowiązano się do realizacji trzech spotkań w tygodniu (po pięć godzin każde) przez cztery tygodnie.

Spotkania zostały udokumentowane listami obecności, jednakże tym razem, każdy uczestnik miał własny formularz, na którym składał podpisy potwierdzając uczestnictwo w zajęciach. Stwierdzone w protokole nieprawidłowości w postaci niezachowanej w liście obecności chronologii spotkań, czy poprawiania dat, a także wyjaśnienia, iż daty w listach obecności zostały uzupełnione przez prowadzących w późniejszym terminie – podważają wiarygodność realizowanych zajęć. Zwłaszcza, iż mimo tak intensywnego programu wykazano 100% frekwencję uczestników. Również pod listami obecności na zajęciach grupowych nie widnieją podpisy prowadzących te zajęcia.

Opisane wyżej wątpliwości podtrzymują kolejne ustalenia, że prowadzący program korekcyjno – edukacyjny: Pani Agata Filip i Pan Mieczysław Potruski w tym samym okresie prowadzili również terapię odwykową wszystkich osób uczestniczących jednocześnie w terapii uzależnienia i programie korekcyjno – edukacyjnym (4 z 6 osób). Program korekcyjno – edukacyjny realizowany był w pomieszczeniach Ośrodka Zdrowia Psychicznego w Kamiennej Górze, gdzie prowadzona jest również terapia uzależnień. Uważa się za zasadne dołożenie większych starań, by rzetelnie dokumentować wykonane czynności oraz terminy, w których zostały podjęte.

Mimo założeń zawartych w programie korekcyjno – edukacyjnym stanowiącym załącznik nr 1 do Uchwały Rady Powiatu Kamiennogórskiego z dnia 22 lutego 2011 r., z uczestnikami nie zawarto kontraktów, nie została również stworzona dokumentacja potwierdzająca prowadzenie monitoringu czy ewaluacji programu realizowanego w 2013 r., nawiązywania kontaktu z partnerkami uczestników, w żadnym przypadku nie został również przeprowadzony wywiad środowiskowy. Monitoring był prowadzony jedynie w odniesieniu do uczestników programu z 2012 r., którzy na koniec programu uzupełnili ankietę, natomiast kolejne ankietę uzupełnili w 2013 r.

Ponieważ na ankietach nie są oznaczone daty wypełnienia, nie ma możliwości stwierdzenia w jakim odstępie czasu (od zakończenia programu) zostały przeprowadzone. Również w stosunku do uczestników programu z 2012 r. – nie ma żadnej dokumentacji potwierdzającej kontakt z partnerkami uczestników.

W związku z przeprowadzoną kontrolą oraz stwierdzonymi nieprawidłowościami, na podstawie § 19 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Wydział Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu, przesyła do realizacji następujące zalecenia:

1. Stworzyć system monitorowania zachowania związanego z przemocą uczestników programu (zarówno w trakcie, jak i po zakończeniu uczestnictwa) oraz prowadzić rzetelną dokumentację w tym zakresie.

Podstawa prawna: § 8 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno – edukacyjne. (Dz.U. 2011 Nr 50, poz. 259)

Termin realizacji: **Niezwłocznie**

2. Realizując oddziaływania korekcyjno – edukacyjne stosować się do zapisu § 9 rozporządzenia MPiPS z dnia 22 lutego 2011 r. Prowadzenie programu zlecać osobom posiadającym wymagane rozporządzeniem kwalifikacje. Sprawować nadzór nad wykonaniem zadania, w tym nad kwalifikacjami osób prowadzących oddziaływanie.

Podstawa prawna: § 8 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno – edukacyjne. (Dz.U. 2011 Nr 50, poz. 259)

Termin realizacji: **Niezwłocznie**

3. Dostosować treść programu oraz jego realizację do reguł określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno – edukacyjne oraz wytycznych do tworzenia modelowych programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, zawartych w załączniku nr 2 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

zwłaszcza w zakresie:

- spójności planowanych i realizowanych działań,
- prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych zamiast terapii sprawcy,
- sporządzania diagnozy osób uczestniczących w programie korekcyjno – edukacyjnym - uwzględniającej specyfikę stosowanej przemocy oraz informacje o funkcjonowaniu osoby,
- kierowania do terapii uzależnień osoby stosujące przemoc, u których występuje problem alkoholowy (lub uzależnienie od innych środków psychoaktywnych), przed zakwalifikowaniem do uczestnictwa w programie,

Podstawa prawna: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno – edukacyjne. (Dz.U. 2011 Nr 50, poz. 259) oraz Uchwała Nr 162/2006 Rady Ministrów z dnia 25 września 2006 r. w sprawie przyjęcia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - załącznik nr 2

Termin realizacji: **Niewłocznie**

4. Prowadzić działania ewaluacyjne w oparciu o analizę rzetelnie zebranych materiałów, a wyciągnięte wnioski wykorzystywać w pracach nad doskonaleniem metod oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych.

Podstawa prawna: § 8 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno – edukacyjne. (Dz.U. 2011 Nr 50, poz. 259)

Termin realizacji: **Niewłocznie**

5. Dokumentować efekty działań podejmowanych w ramach monitorowania zachowania uczestników związanego z przemocą – w trakcie, jak również po zakończeniu Programu. W tym celu utrzymywać i dokumentować kontakt z partnerkami uczestników.

Podstawa prawna: § 8 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r., Nr 50, poz. 259)

Załącznik nr 2 do Uchwały Nr 162/2006 Rady Ministrów z dnia 25 września 2006 r. w sprawie przyjęcia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Termin realizacji zalecenia: **Niewłocznie**

Zgodnie z art. 128 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity z 2009 r., Dz. U. Nr 175, poz. 1362 ze zm.) kierownik jednostki podlegającej kontroli może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich pisemne zastrzeżenia do Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu.

W przypadku nie wniesienia zastrzeżeń do sformułowanych zaleceń pokontrolnych uprzejmie proszę o poinformowanie tut. Wydziału, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego pisma, o sposobie wykorzystania wyników kontroli, realizacji powyższych zaleceń lub przyczynach braku ich realizacji.

Do wiadomości:

Pani Ewa Kocemba
Starosta Kamiennogórski
ul. Wł. Broniewskiego 15
58-400 Kamienna Góra
2. a/a

Z up. WÓJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Dorota Grzybowska
Z-CIA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej